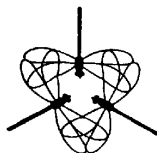

SLOVENSKO ODONATOLOŠKO DRUŠTVO

Vošnjakova 4a, SI-1000 Ljubljana, Slovenija. Tel. 01 / 4 706 329

Internet: <http://www.odonatolosko-drustvo.si>

ERJAVECIA

številka 19

BILTEN

30.04.2005

izhaja dvakrat na leto

ISSN 1408-8185

uredil: Matjaž Bedjanič

JOŽEF STUSSINER
(1850-1917)

NASLOVNICI POD ROB

KAČJI PASTIRJI IZ ZBIRKE »STAUDACHER IN STUSSINER« V PRIRODOSLOVNEM MUZEJU SLOVENIJE

Zbirka kačjih pastirjev dr. Jožefa Staudacherja (1876-1945) in Jožefa Stussinerja (1850-1917), ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije, predstavlja izjemno pomemben dokument odonatoloških aktivnosti v Sloveniji. Časovno jo lahko umestimo v obdobje med zaključkom favnističnega delovanja Ferdinanda Schmidta in njegovega kroga entomologov in začetki modernih raziskav kačjih pastirjev v Sloveniji, ki ga označuje delo dr. Boštjana Kiaute sredi 20. stoletja. Čeprav je bila zbirka s strani slovenskih odonatologov že pregledana je zanimivo, da ni bilo doslej o njej pravzaprav nič napisanega (KIAUTA, 1961; 1992).

Nekaj osnovnih podatkov o zbirki najdemo le v KIAUTA (1961), ki navaja, da obsega skupno 24 vrst, od tega 20 iz Slovenije. Razveseljivo je dejstvo, da je tudi po skoraj pol stoletja stanje zbirke praktično nespremenjeno. Obsega okoli 50 suho prepariranih in na entomološke igle nabodenih kačjih pastirjev in je z izjemo osamljenega samčka modrega ploščca *Libellula depressa* zložena v dveh škatlah s steklenim pokrovom. Poleg primerkov iz Slovenije, Hrvaške in Avstrije, za katere so favnistični podatki predstavljeni v nadaljevanju, je v zbirki še nekaj atraktivnih kačjih pastirjev iz južne Amerike. Poleg muzejsko-pričevalne vrednosti dajejo zbirki glavno znanstveno težo ohranjene etikete s favnističnimi podatki. Po številu prevladujejo kačji pastirji, ki jih je v prvi polovici 20. stoletja zbral dr. Jožef Staudacher, nekaj primerkov je brez navedbe datuma prispeval Jožef Stussiner, zbirki pa je naključno pridruženih tudi nekaj primerkov, ki sta jih kasneje zbrala Štefan Michieli in Savo Brelih. Na prste ene roke lahko preštejemo primerke, ki so iz neznanega razloga na igli brez podatkov – žal med njimi tudi lepo ohranjen samček ozibnega spreletavca *Leucorrhinia albifrons*, o katerega poreklu lahko samo ugibamo. Nekaj primerkov zaradi slabega stanja ni bilo mogoče z gotovostjo določiti in jih v spodnjem pregledu ne navajamo. Pri vsaki vrsti so navedeni originalni

podatki z etikete, v oklepaju pa je dodano današnje slovensko ime kraja in stoletje – datumi so v originalu namreč pisani le z letnico brez stoletja.

- Calopteryx virgo*** – 1♂, 1♀, Carniola, Laibach (Ljubljana), Stussiner
- Calopteryx splendens*** – 1♂, Carniola, Veldes (Bled), 2.8.(19)31, dr. Staudacher; 1♀ Veldes (Bled), 19.7.(19)31, dr. Staudacher
- Lestes barbarus*** – Carniola, Veldes (Bled), 17.8.(19)31, dr. Staudacher
- Platycnemis pennipes*** – 1♂ ten., Carniola, Laibach (Ljubljana), 7.8.(19)31, dr. Staudacher 1♀ ten., Carniola, Laibach (Ljubljana), 2.7.(19)29, dr. Staudacher
- Coenagrion puella*** – 4♂, 1♀, Carniola, Laibach (Ljubljana), Stussiner; 3♂, Triest (Trst), 27.6.(19)44, dr. Staudacher
- Ischnura elegans*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), Stussiner
- Ceriagrion tenellum*** – 1♂, Rudina, Insel Krk (Krk, Hrvaška), 8.6.(19)38, dr. Staudacher
- Pyrrhosoma nymphula*** – 1♂ juv., Carniola, Laibach (Ljubljana), 15.5.(19)28, dr. Staudacher
- Gomphus vulgatissimus*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 13.5.(19)26, dr. Staudacher; 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 21.6.(19)38, dr. Staudacher; 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 9.6.(19)44, dr. Staudacher
- Aeshna cyanea*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), okt. (18)84, Stussiner; 1♀, Carniola, Laibach (Ljubljana), 24.9.(19)29, dr. Staudacher
- Somatochlora flavomaculata*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 20.6.(19)31, dr. Staudacher
- Libellula depressa*** – 1♂, 1♀, Carniola, Laibach (Ljubljana), 17.7.(19)43, dr. Staudacher; 1♂, Carniola, Babni dol, 5.6.?, dr. Staudacher; 1♂ juv., Carniola, Presser (Prešeško jezero, Avstrija?), 13.5.(19)26, dr. Staudacher
- Orthetrum cancellatum*** – 2♀, Dalmatien, Boccagnazzo (Bokanjac, Hrvaška), 1.7.(19)31, dr. Staudacher
- Sympetrum vulgatum*** – 1♂, Carniola, Veldes (Bled), 3.8.(19)30, dr. Staudacher
- Sympetrum sanguineum*** – 1♂, Dalmatien, Boccagnazzo (Bokanjac, Hrvaška), 1.7.(19)31, dr. Staudacher
- Sympetrum striolatum*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), Stussiner; 1♂, Carniola, Presser (Prešeško jezero, Avstrija?), 22.?.(19)29, dr. Staudacher
- Sympetrum fonscolombii*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 17.7.(19)43, dr. Staudacher
- Crocothemis erythraea*** – 1♂, Carniola, Laibach (Ljubljana), 1.8.(19)21, dr. Staudacher; 1♂, Dalmatien, Boccagnazzo (Bokanjac, Hrvaška), 1.7.(19)31, dr. Staudacher

Poleg že omenjenega ozibnega spreletavca *Leucorrhinia albifrons*, ki je sicer znan iz avstrijske Koroške, kjer je izjemno ogrožen in redek, so vse vrste iz zbirke danes znane za Slovenijo oz. območja od koder prihajajo primerki. Zanimiv je spregledan podatek o pojavljanju malinovordečega kamenjaka *Sympetrum fonscolombii* v okolici Ljubljane, ki ga KIAUTA (1961) ni vključil v seznam slovenske odonatne favne in sta ga kot novo vrsto za favno Slovenije navedla šele GEISTER & SOVINC (1992).

SLIKA 1: Detajl iz zbirke »Staudacher in Stussiner«, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije.

Sicer pa je ob tej priložnosti seveda primerno dodati še nekaj biografskih podatkov o obeh avtorjih zbirke, ki so v glavnem povzeti iz Enciklopedije Slovenije (ALJANČIČ, 1998a; 1998b) ter obširnega članka o življenju in delu Jožefa Stussinerja, ki ga je pripravil Albin Seliškar (SELIŠKAR, 1919). O odonatoloških aktivnostih njunih predhodnikov – npr. Ferdinanda Schmidta – in sodobnikov – npr. Antona Schweighoferja – smo na straneh *Erjavecije* že pisali. Kratek oris takratnega odonatološko-entomološkega dogajanja na Kranjskem pa najdemo tudi v KIAUTA (1992).

Dr. Jožef Staudacher se je rodil 23.2.1876 v Idriji, umrl pa 3.8.1945 v avstrijskem Millstattu. V Gradcu je 1904 diplomiral iz medicine in bil nato zdravnik v Ljubljani. V prostem času se je ukvarjal z entomologijo in zbiral žuželke vseh skupin, med prvimi v Sloveniji tudi kljunate žuželke. Odkril je več novih vrst, nekatere so imenovane po njem. Sodeloval je s prirodopisnim oddelkom Narodnega muzeja v Ljubljani in v njem uredil nekatere starejše entomološke zbirke. Njegova entomološka zbirka je shranjena v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Obsega 40 entomoloških škatel hroščev (Coleoptera), metuljev (Lepidoptera), ravnokrilcev (Orthoptera) in stenic (Heteroptera). Zbirka je nastajala predvsem med 1. in 2. svetovno vojno. Hrošči in metulji so determinirani in sistematično urejeni, ravnokrilci pa so podobno kot kačji pastirji neurejeni in združeni s Stussinerjevimi v enotno zbirko.

Jožef Stussiner se je rodil 22.11.1850 v Ljubljani, kjer je 6.10.1917 tudi umrl. Po poklicu je bil poštni uradnik, saj za visokošolski študij ni imel denarja. V mladosti sta ga poleg učiteljev naravoslovja na globlje opazovanje narave navajala šišenski prirodoslovec Ferdinand Schmidt in muzejski kustos Karol Deschmann. Med leti 1872-1877 je služboval v Pragi, kjer se je seznanil z odličnimi češkimi koleopterologi, ki jih je združil v pravcati entomološki klub. Po vrnitvi v Ljubljano je sleherni urico prostega časa izkoristil za raziskave živalstva na Kranjskem, v Istri, Bosni in Hercegovini, v Dalmaciji in po jadranskih otokih ter v Črni gori in Srbiji. Posvetil se je predvsem raziskovanju jamskih hroščev, v družbi z župnikom Simonom Robičem (1824-1897) pa še dodatno tudi mehkužcev. Bil je v stikih z več kot 200 tujimi zoologi, ki so mu večinoma določali ali revidirali gradivo. Tako je nabiral ravnokrilce za znanega dunajskega ortofterologa K. Brunnerja von Wattenwyla, katerega je leta 1881 celo spremljal na znanstvenem izletu v Srbijo. Kmalu je njegovo pozornost na polže obrnil malakolog O. Boettger, za E. Simona je po jamah nabiral pajke, za tržaškega zoologa E. Graeffeja čebele in čmrlje itd. Po njem je

poimenovanih preko dvajset taksonov hroščev, polžev in pajkovcev. O novih najdbah je poročal tudi sam v ljubljanskih časopisih ter v nemškem in avstrijskem strokovnem tisku. Postal je ugledni dopisni in redni član mnogih znanstvenih družb.

Stussiner je ustvaril lepo urejeno in dobro dokumentirano entomološko zbirko, ki jo je leta 1926 odkupil takratni Narodni muzej in katero danes kot sklenjeno celoto hrani Prirodoslovni muzej Slovenije. Zbirka obsega skoraj 40.000 primerkov, 6.500 vrst hroščev (Coleoptera), ravnokrilcev (Orthoptera), stenic (Heteroptera) in drugih žuželčjih skupin. Poleg Slovenije veliko materiala izvira iz Grčije. Hrošči so determinirani in sistematično urejeni, ravnokrilci pa so neurejeni in podobno kot maloštevilni kačji pastirji združeni s Staudacherjevimi v enotno zbirko. Med tipskim materialom v zbirki velja omeniti paratype vrst hroščev, poimenovanih po avtorju - *Raymondia stussineri* Reitter in *Aechmites stussineri* Gangelbauer.

S Stussinerjem je izumrl Schmidtov krog kranjskih prirodopiscev. Značilno zanje je bilo zanimanje za polže, hrošče in jamsko živalstvo, pri čemer je Jožef Stussiner najbolj poglobil in razširil svoje delovanje. Brez dvoma ga lahko prištevamo med najboljše favniste tiste dobe, ki je ogromno prispeval k poznavanju kranjskega in balkanskega živalskega sveta.

Prirodoslovnemu muzeju Slovenije in kustosu dr. Tomiju Trilarju se zahvaljujem za omogočen pregled zbirke in vsestransko pomoč.

LITERATURA:

- ALJANČIČ, M., 1998a. Staudacher [štaudacher], Jožef. Enciklopedija Slovenije 12 (Slovenska n – Sz), Mladinska knjiga, Ljubljana.
- ALJANČIČ, M., 1998b. Stussiner [štusiner], Jožef.. Enciklopedija Slovenije 12 (Slovenska n – Sz), Mladinska knjiga, Ljubljana.
- SELIŠKAR, A., 1919. Jožef Stussiner. *Carniola* 1919(3/4): 94-99.
- GEISTER, I., & A. SOVINČ, 1992. *Sympetrum fonscolombi* (Selys) in Slovenia (Odonata: Libellulidae). *Opusc. zool. flumin.* 86: 1-5.
- KIAUTA, B., 1961. Prispevek k poznavanju odonatne favne Slovenije. *Biol. Vestn.* 8: 31-40.
- KIAUTA, B., 1994. Two photographs relative to the history of odonatology in Slovenia. *Notul. odonatol.* 4(4): 69-70.

(M. BEDJANIČ)

ZAPISNIK Z REDNEGA LETNEGA SESTANKA SLOVENSKEGA ODONATOLOŠKEGA DRUŠTVA

V knjižnici Prirodoslovnega muzeja Slovenije se nas je dne 14.12.2004 na rednem letnem sestanku Slovenskega odonatološkega društva zbralo 14 odonatologinj in odonatologov. Po uvodnem pozdravu so najprej sledila poročila o delu društva in njegovih članov v letu 2004.

Novo društveno zloženko »Kdo se boji kačjega pastirja« sta na kratko predstavili Nada Labus in Urška Ferletič. V nadaljevanju je tekla beseda o tem komu in kako razdeliti to gradivo. Razdeli naj se seveda vsem članom, študentom biologije in še komu - vsekakor ne po dolgem in počez, ampak ciljano tistim, ki jih to res zanima. Naklada zloženek je 2000, trenutno se nahajajo pri Alji Pirnat in na CKFF.

Na tradicionalnem Raziskovalnem taboru študentov biologije »Dekani« sta bila mentorja Ali Šalamun in Urška Ferletič. Teren se je v veliki meri pokrival s tistim iz Podgrada '96, tako da so bile možne primerjave. Poročilo je že napisano in je bilo v skrajšani obliki že objavljeno v prejšnji številki *Erjavecje*. Poudarek dela mladih odonatologov je bil predvsem na iskanju kritično ogroženega rdečega voščenca *Ceriagrion tenellum*.

Na prav tako tradicionalnem Mladinskem raziskovalnem taboru »Mislinja« je odonatološke barve v ornitološki skupini zastopala le Alijana Pivko-Kneževič. Kratko poročilo je bilo objavljeno v prejšnji številki *Erjavecje*.

Spomladansko predavanje o kačjih pastirjih na Oddelku za biologijo BF je predstavil Urban Červek. Strinjali smo se, da bi ga bilo smiselno organizirati tudi v letu 2005.

Urška Ferletič je na kratko predstavila napredovanje svoje diplomske naloge z delovnim naslovom »Raziskava rdečega voščenca *Ceriagrion tenellum* v Sloveniji. Trenutno je za to vrsto poznanih 16 lokalitet, od tega 6 s potrjenim razvojem. V letu 2004 so bile odkrite 3 nove lokalitete. Najmočnejše slovenske populacije rdečega voščenca živijo v Strunjanu in Fiesi. Sledila je razprava o ekoloških zahtevah in potencialnih lokalitetah za to vrsto.

V okviru predstavitve društvene akcije potrjevanja prisotnosti presenetljive pazverce *Chalcolestes parvidens* v Sloveniji sta Matjaž Bedjanič in Ali Šalamun orisala prve rezultate. Vrsta je dokazano prisotna na Obali in potrjena v Prekmurju. Verjetno živi tudi še nekoliko severneje in v letu 2005 bi bilo zelo zanimivo potrditi pojavljanje presenetljive pazverce tudi v

Avstriji. Kakorkoli že, razširjenost vrste je še vedno slabo poznana, zato naj bo terenskemu delu na to temo v letu 2005 posvečena posebna pozornost.

Od projekta NATURA 2000 je društvo dobilo 500.000 SIT, od tega jih je bilo 200.000 porabljen za terenski delavnici. Sledila je razprava o tem kaj bo z ostankom denarja in kako je z izplačilom potnih stroškov za teren. Dogovorjeno je bilo, da lahko dotični zaprosijo za povrnitev potnih stroškov oz. stroškov bencina.

Sledila je razprava pod točko »Aktualno«. V pogovoru o prihodnosti časopisa *Exuviae* je Matjaž Bedjanič izpostavil vprašanje viabilnosti društvene revije na dolgi rok. Kriza je namreč tako z denarjem, kot s članki. Potrebno bi se bilo odločiti, ali bomo *Exuviae* še pripravljali ali ne, predvsem v smislu pošiljanja rokopisov. Zanimanje iz tujine je, nekateri rokopisi čakajo, vendar materiala ni na pretek. Zanimivih odprtih tem je dovolj in pojavil se je predlog, da se pripravi seznam zanimivih vprašanj in se ga pošlje skupaj s kontaktnimi naslovi poznavalcev na mailing listo.

V prejšnjih številkah revije *Proteus* so bile v kontekstu vzpostavitve omrežja NATURA 2000 zgledno predstavljene nekatere evropsko ogrožene živalske in rastlinske vrste. Dobro bi prispevati tudi kaj o kačjih pastirjih, k čemur je bil sicer s strani uredništva pred časom pozvan Mladen Kotarac. Na novo nihče ni prevzel pobude, tako da zadeva trenutno miruje.

Odonatološka strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja NATURA 2000 je mogoče poiskati na internetu: http://www.sigov.si/mop/podrocja/uradzaokolje_sektorvarstvonarave/projekti/natura2000/projektivec/kacji_pastirji1.pdf Predstavitev rezultatov vzpostavljanja omrežja NATURA 2000 s stališča kačjih pastirjev, bi bila seveda smiselna tudi v biltenu *Erjavecja*.

Alja Pirnat je opozorila, da so na neki švedski internetni strani slovenska imena kačjih pastirjev napačna. Sklep je bil, da se jih lahko na to opozori, vendar to načeloma ni naš problem.

Bolgarski kolegi so določili leto 2005 za leto kačjih pastirjev in v tem duhu pripravljajo številne dejavnosti na to temo. S strani organizatorja dr. Milena Marinova je bilo zaželeno tudi sodelovanje slovenskih odonatologov. Poslali mu bomo seznam oseb, ki se aktivno ukvarjajo s kačjimi pastirji v Sloveniji.

Na Agenciji RS za okolje moramo ponovno zaprositi za dovoljenje za lov kačjih pastirjev (dovoljenje za poškodovanje, zastrupitev, usmrnitev, odvzem iz narave, ujetje ali vznemirjanje živali živalskih vrst določenih v 5. členu Uredbe o zavarovanih prosto živčih živalskih vrstah, Ur.l. 46/04). Zbrati je treba naslove tistih članov, ki to dovoljenje želijo in potrebujejo.

Mladen Kotarac je omenil monitoring NATURA 2000 vrst in notranjo conacijo NATURA 2000 območij ter povprašal ali so člani društva pripravljeni sodelovali v morebitnih prihodnjih projektih na to temo. Prisotni so se načeloma soglasno pritrdili. Povprašal je tudi o željah članov glede predstavitve kačjih pastirjev na spletnem BioPortalu. Prisotni so se strinjali, da je treba internetno stran najprej pogledati in o zadevi premisliti.

Tomi Trilar je predlagal, da se pripravi enotna PowerPoint predstavitev društva za različne potrebe. Za to je zadolžena Nada Labus, Ali Šalamun pa ji pošlje material.

Dogovorili smo se še, da bo naslednji sestanek marca 2005, opomnik in vabilo pa pošlje Alja Pirnat.

Zaključni del sestanka je bil zelo barvit, saj so svoje digitalne fotografije kačjih pastirjev predstavili Anže Brejc, Dušan Klenovšek in Alijana Pivko-Knežević. Navdušeni nad dobrimi posnetki smo sestanek zaključili na tradicionalni lokaciji – v Emonski kleti.

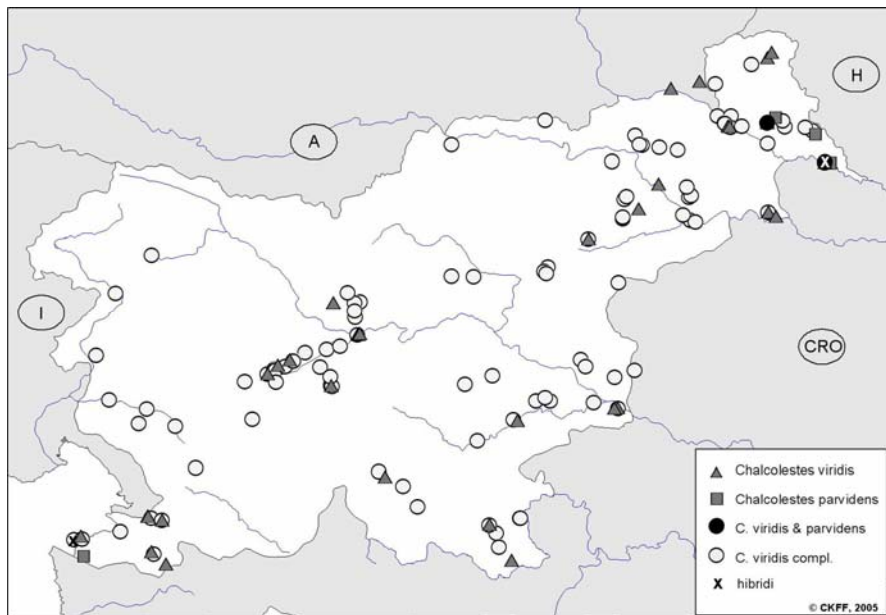
(A. ŠKVARČ)

PRELIMINARNO POROČILO O POJAVLJANJU PRESENETLJIVE PAZVERCE *CHALCOLESTES* *PARVIDENS* ARTOBOLEVSKI 1929 V SLOVENIJI

Sistematika kompleksa zelene in presenetljive pazverce (*Chalcolestes* complex) je med sicer dokaj raziskano favno evropskih kačjih pastirjev nejasno določena. Zaplete se že pri rodu, saj ga mnogi še vedno opredeljujejo kot rod zverc (*Lestes*, Leach 1815), nekateri pa ga predvsem zaradi razlik v larvalnih znakih označujejo kot samostojen rod pazverc (*Chalcolestes* Kennedy, 1920). Nenazadnje je bila presenetljiva pazverca tudi opisana kod vzhodna podvrsta (*Chalcolestes viridis parvidens* Artobolevski, 1929), avtor pa je verjel v delitev na rodova *Lestes* in *Chalcolestes*. Glede na spoznanja italijanskih kolegov (DELL'ANNA et al., 1996) ter njihovo predstavitev problematike na nekaj srečanjih smo slovenski odonatologi kmalu povzeli delitev kompleksa na dve vrsti v ločenem rodu - torej zeleno pazverco *Chalcolestes viridis* (Vander Linden, 1825) ter presenetljivo pazverco *Chalcolestes parvidens* Artobolevski, 1929.

V Atlasu kačjih pastirjev Slovenije (KOTARAC, 1997) sta zelena in presenetljiva pazverca še obravnavani skupaj, vendar so že bila znana tri najdišča presenetljive pazverce iz prekmurskih gramoznic (oktober 1995, M. Kotarac). Primerki in slike presenetljive pazverce so se žal izgubili, tako da z izjemo zapisanega v Atlasu dolgo nismo imeli nobenega materialnega dokaza o obstoju vrste pri nas. Zaradi slabega poznavanja je bil takrat kompleks obeh vrst uvrščen na Rdeči seznam kot slabo poznan (DD). Od takrat se je pri nas spremenilo bore malo, le zapisi o najdbah vrst so včasih vsebovali poudarek, da je najdeni samček res zelena pazverca, ne pa nedoločen pripadnih kompleksa vrst. Ločevali smo le odrasle samčke, kot zakleto pa so se pojavljale večinoma samice, pa še te, kot tudi redki samci, so bile velikokrat še sveže preobražene, tako da so se zadki in cerki vse preradi pomečkali. Vseeno pa se je pokazalo, da zelena pazverca prevladuje in v novem Rdečem seznamu (Ur. l. RS 82/02) je le še presenetljiva pazverca označena kot neopredeljena vrsta (I). Medtem so bili primerki presenetljive pazverce odkriti tudi na Hrvaškem (FRANKOVIČ, 1997a; 1997b; OLIAS & SERBEDIJA, 1998; M. Bedjanič, neobjavljeno), vendar tematika dolgo ni vzbujala posebne pozornosti - ne pri nas, ne v tujini.

A potem je internet in seveda kačjepastirska mailing lista lani poleti (julij 2004) pripomogla k popularizaciji problema. Matjaž Bedjanič je provokativno vrgel rokavico s hipotezo, da presenetljive pazverce v Sloveniji sploh ni! Seveda z vabilom, da člani Slovenskega odonatološkega društva dokažejo nasprotno. Za gajbo!... Izziv je bil zadosti velik, da nas je nekaj namenilo kanček več pozornosti jesenskemu grmovju ob primernih vodah. Urška Ferletič je že julija nabrala nekaj primerkov, vendar so bili po pregledu vsi določeni kot zelena pazverca, le nekaj osebkov pri Strunjanu je kazalo hibridne znake. Septembra pa se nismo več pustili presenetiti. Ali Šalamun je našel prvega samčka ob grmovju na južnem robu Sečoveljskih solin in mu seveda odtrgal cerke, zato je bilo treba za dva nova, cela in dokumentirana samca brskati še dobro uro ob presušenem kanalu, kjer je Urška pazverce že opazovala. Tudi Matjaž je v želji, da bi sam prislužil obljubljeno gajbo našel presenetljivo pazverco ob dveh mrtvicah Mure zahodno in južno od Petišovcev. Za povrh smo bolje pogledali tudi ostale ujete pazverce, ki so večinoma še vedno zelene, da pa je možno tudi ločevanje samic, potrjujejo pregledani primerki iz zbirke Alje Pirnat.

SLIKA 1: Preliminarni rezultati raziskav razširjenost zelene *Chalcolestes viridis* in presenetljive pazverce *C. parvidens* v Sloveniji. Večina lokalitet je označena kot »*Chalcolestes viridis* kompleks«, ker nimamo natančne potrditve pojavljanja posameznega taksona oz. dokaznih primerkov.

Pojavljjanje presenetljive pazverce v Sloveniji je torej ponovno tudi materialno potrjeno. V skladu s predvidevanji živi ta vrsta pri nas v Prekmurju in v Slovenski Istri, kar se ujema z novimi ugotovitvami o razširjenosti obeh vrst v Evropi, kjer sta se problema lotila nemška kolega Marko Olias in Florian Weihrauch.

Seveda pa zgolj ponovna potrditev pojavljanja še ne ponuja odgovora na vsa vprašanja - priložnosti za zanimive najdbe je še vedno dovolj. Kakšna je razširjenost presenetljive pazverce v Sloveniji? Med območji, kjer so možne najdbe smo že omenjali tudi Vipavsko dolino. Kakšna je situacija v dolini Ribnice, pa v Beli Krajini? Kako je s hibridi in s simpatričnim pojavljanjem obeh taksonov na istih lokalitetah? Kakšne so ekološke razlike med vrstama? Dell' Anna in ostali npr. pišejo o razlikah v višku zadnje levitve, ki naj bi bila pri presenetljivi pazverci *C. parvidens* v tretjem tednu junija, pri zeleni pazverci *C. viridis*. pa skoraj mesec kasneje.

Omenjajo tudi razliko v višku dnevne aktivnosti na isti lokaliteti - presenetljiva pazverca naj bi bila najbolj aktivna okoli 12:00 h, zelena pa dve uri kasneje, okoli 14:00 h...

In kakšne so pravzaprav morfološke razlike? Naj povzamemo najvažnejše:

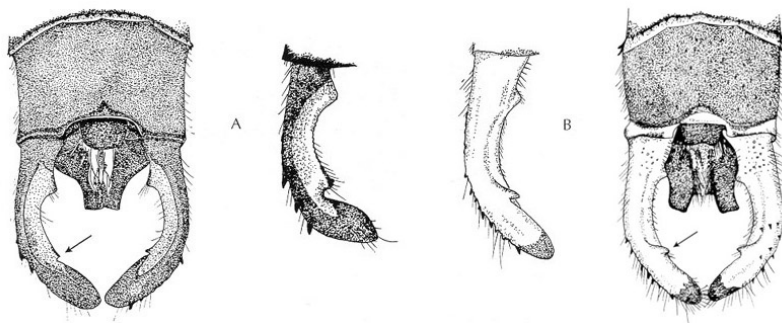
Zelena pazverca *Chalcolestes viridis*

SAMČEK: Cerki temnejši, počrnjeni od konice navzgor po zunanji strani, lahko po celi dolžini cerka. Notranji zob izrazit, tudi izrastek na bazi cerka izrazit. Notranja cerka bolj skupaj. SAMIČKA: Trni na spodnji strani leglice manjši (SLIKA 1A, 2A).

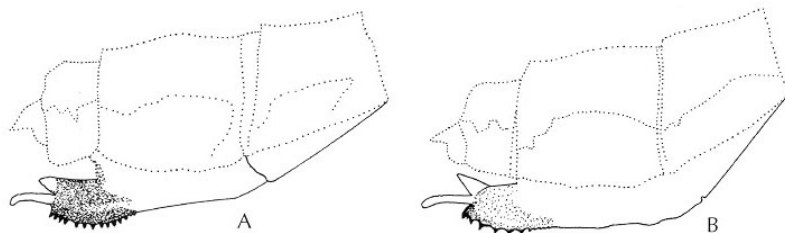
Presenetljiva pazverca *Chalcolestes parvidens*

SAMČEK: Cerki svetlejši, očrnjeni le na koncu, zobec majhen in v bistvu izrastek na zgornji strani cerka. Izrastek na bazi cerka je manjši. Notranja cerka razmaknjena. SAMIČKA: Trni na spodnji strani leglice večji (SLIKA 1B, 2B)

Poleg tega naj bi imela ličinka presenetljive pazverce *C. parvidens* zobec na prvem segmentu labialnega palpa manjši kot zelena pazverca *C. viridis*.

SLIKA 2: Zadkovi priveski zelene *Chalcolestes viridis* (A) in presenetljive pazverce *C. parvidens* (B). Povzeto po JÖDICKE (1997).

SLIKA 3: Trni na spodnji strani leglice zelene *Chalcolestes viridis* (A) in presenetljive pazverce *C. parvidens* (B). Povzeto po JÖDICKE (1997).

Z združenimi močmi lahko letošnje leto dobršen del odprtih vprašanj pripeljemo za korak ali dva naprej. Pričujoči prispevek je zato namenjen predvsem kot vzpodbuda in vabilo vsem, da septembra in oktobra po svojih močeh pomagata s terenskim delom. Upava, da bo zemljevid Slovenije z najdbami presenetljive pazverce s prihajajočo jesenjo še bolj zapolnjen in predvsem, da bo neopredeljenih najdb bistveno manj.

LITERATURA:

- DELL'ANNA, L., C. UTZERI, & E. DE MATTHAEIS, 1996. Biological differentiation and reproductive isolation of syntopic central Italian populations of *Chalcolestes viridis* (Vander L.) and *C. parvidens* (Artobol.) (Zygoptera: Lestidae). *Notul. odonatol.* 4(8):135-136.
- FRANKOVIĆ, M., 1997a. First record of *Chalcolestes parvidens* (Artob.) in Croatia (Zygoptera: Lestidae). *Notul. odonatol.* 4(9):149.
- FRANKOVIĆ, M., 1997b. A preliminary list of dragonflies of the island of Cres, Croatia. *Notul. odonatol.* 4(10): 160-161.
- JÖDICKE, R., 1997. Die Binsenjungfern und Winterlibellen Europas: Lestidae. Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 631, Westarp Wissenschaften, Magdeburg. 277 str.
- KOTARAC, M., 1997. Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- OLIAS, M. & M. SERBEDIJA, 1998. Zur Faunistik und Ökologie der Libellen der Kvarner-Insel Krk (Kroatien). Diplomarbeit, Fachhochschule Eberswalde, Eberswalde. 148+1xx str.
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Priloga 21: Rdeči seznam kačjih pastirjev (Odonata) (Ur.l. RS 82/02)

(A. ŠALAMUN & M. BEDJANIČ)

EKOSISTEMI DALMACIJE – PROJEKT DRUŠTVA ŠTUDENTOV BIOLOGIJE

Korčula 24.4. - 2.5.2004

V času nam nesojenih prvomajskih počitnic smo se študentje biologije tradicionalno odpravili v Dalmacijo. Tokrat na otok Korčulo. Med kar zajetnim številom udeležencev, ki smo se razdelili na šopek skupin, je gnezdila tudi skupina kačjih pastirjev. Zabavno je po otoku sredi Dalmacije iskati močvirne travnike, kale, sladkovodne mlakuže in podobna sladkovodna življenjska okolja. Naloga, ki bi zahtevala skupino specialcev, ni razorožila upanja Tilena, Mojce, Maje, Igorja, Monike, Zorana, Danila in Petre. Četo sem vodila Nada. Ne vem, kako mi je uspelo vzdrževati moralo skupine cel teden, vsekakor pa mi je pobralo toliko energije, da sem s prebavnimi motnjami obležala za en dan. Sicer smo garali ves teden. Zmotna je predstava, da študentje brez strogega nadzora asistentov na terenih »zabušavamo«. Kar poskusite najti mlako sredi dalmatinskega otoka, kjer vam prijazni domačini, ki jih pobarate za nasvet, ponujajo lozo, kavico in seveda vizitke za lasten penzion na vsakem koraku!

Dela smo se lotili natančno. Po napornem iskanju ustrezne geografske karte, ki bi imela vrisana vodna telesa, mi je uspelo najti Atlas Hrvaške iz katerega sem prekopirala dokaj natančno karto Korčule, na kateri sem poiskala vse modre kvadratke (op. modri kvadrater = stalen vir sladke vode). Začetno veselje je bilo veliko, saj je bilo teh kvadratkov kar nekaj. Terenski dnevi so razkrili bridko resničnost. S kvadratkami so namreč označeni tako manjši studenčki, kot večji studenčki, prazna korita (čemu služijo pitaj Dalmatinca), fenomen malih rdečih betonskih korit, na katerih piše »voda za gašenje« in tudi fatamorgana zelenega otoka: manjše število mlakic in močvirnat travnik. Slednja dva pojma sta zarisala naši četici nasmeh na obraz. Za tiste, ki poznate Velo blato na otoku Pagu velja povedati, da bi nekaj podobnega lahko našli tudi na Korčuli – seveda če bi se rodili pred Avstroogrsko. V prid človeškega blagostanja so to jezero za časa monarhije izsušili in površino spremenili v polja, kjer še danes s pridom gojijo živež, odsev preteklosti pa so smrdljivi kanali med polji. Je pa sam otok zelo bogat s sladko vodo, saj oskrbuje z njo soseda Lastovo in Hvar. Kje se skriva vso to vodno bogastvo, nam navkljub natančnemu iskanju ni uspelo ugotoviti.

V vseh šestih terenskih dnevih smo na štirih lokacijah - od skupno dvajsetih pregledanih - našli kačje pastirje. Vse pohvale, ki jih mentor lahko

izreče, veljajo izredno zagnani skupini. Čisto na vseh lokacijah smo vzorčili z vodno mrežo. Odrasle osebkke smo opazovali samo v okolici kraja Blato, čeprav smo preiskali ves otok. Morda je k skopi beri pripomogel termin, saj smo bili na otoku v začetku maja, kar je za kačje pastirje čisti začetek sezone. Neposredno pred našim prihodom in tudi med obiskom na otoku, nas je pozdravil dež. Na celotnem taboru smo tako našli le šest vrst kačjih pastirjev. Blizu kraja Moče smo našli osamljeno ličinko, na poplavnem travniku pri Gornjem Blatu so letale grmiščne zverce *Lestes barbarus* in prisojni zimniki *Sympecma fusca*. V lokvi pri Blatu smo izkopali štiri ličinke, odraslim prisojnim zimnikom *Sympecma fusca* pa je tukaj delal družbo še afriški minljivec *Hemianax ephippiger*. Pri Dolnjem Blatu smo se za konec srečali še z modrimi kresničarji *Ischnura elegans*, opoldanskimi škrlatci *Crocothemis erythraea* in modroritim spremljevalcem *Anax parthenope*. Najdene ličinke so zaradi »tehničnih« težav žal ostale nedoločene.

Tabor v Dalmaciji ima izobraževalni in ne raziskovalni namen. Žal je prvemu kriteriju zelo težko ugoditi, če območje predhodno ni raziskano. Tako je bilo naše delo v veliki meri usmerjeno tudi v popisovanje vodnih teles in geografsko raziskovanje otoka, ki v svojih nedrjih skriva mnogo mikavnih kotičkov.

(N. LABUS)

DROBTINICE IN OCVIRKI

Po vzoru slovenskih ornitologov smo v naš društveni bilten uvedli rubriko, ki je namenjena objavi posamičnih favnističnih podatkov, zanimivih opažanj in dogodkov, ki so morda "premajhni" za objavo članka, v terenskih beležnicah in naših glavah pa nanje kaj kmalu pozabimo. Zaželeni so podatki za redke in ogrožene vrste, predvsem iz območij od koder doslej niso bile znane, izjemno zgodnje ali pozno pojavljanje določene vrste, notice o nenavadnem vedenju, skratka karkoli zanimivega iz tega ali onega razloga. Podatki naj bodo čim bolj natančni, zato je nujna navedba datuma, natančne lokalitete in imena popisovalca. **Prispevke prosim pošljite na naslov: Matjaž Bedjanič, Kolodvorska 21b, 2310 Slovenska Bistrica, ali na e-naslov: matjaz.bedjanic@guest.arnes.si** Vljudno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

PRISOJNI ZIMNIK *SYMPECMA FUSCA* TUDI V VIPAVSKI DOLINI

Favna kačjih pastirjev Vipavske doline velja s skupno 44 zabeleženimi vrstami vsaj na prvi pogled za razmeroma dobro poznano (BEDJANIČ & PIRNAT, 2000). Kljub zglednemu seznamu vrst, pa prisojni zimnik *Sympecma fusca* iz Vipavske doline - in z izjemo Obale pravzaprav celotne zahodne Slovenije - doslej ni bil znan (KOTARAC, 1997). Ob tem velja dodati, da je bila najdba v tem koncu Slovenije pričakovana in napovedana (BEDJANIČ & PIRNAT, 2000), vendar marec in april v zadnjih letih očitno nista bila dovolj topla, da bi slovenske odonatologe prebudila iz zimskega spanja.

Resnici na ljubo tudi prvo opazovanje prisojnega zimnika v glinokopih Goriških opekarn v Renčah (AS 140a3, alt. 50m) ni plod načrtnega dela, ampak bolj kot ne rezultat priložnostnega obiska pri prijateljih in z obilnim kosilom povzročene potrebe po sprehodu. Ko smo tako 02-IV-2005 v sončnem sobotnem popoldnevu počasi pritavali na rob velike glinokopne jame južno od dimnikov opekarne, mi ni preostalo drugega, kot da sem čas ženskega besedičenja izkoristil za fotografiranje in brskanje po suhem bilju osončenih brežin. Takoj sem opazil nekaj samčkov in samičk prisojnih zimnikov, ki so daleč od vodnega bivališča lovili mušice ter se na suhih bilkah in vejicah brezskrbno nastavljali toplim sončnim žarkom.

Opušteni del glinokopa Goriških opekarn krasijo majhna plitva jezerca z obilo trstičja in tudi okolica je bogata s številnimi strukturami, ki sodijo v značilno sliko bivališča prisojnega zimnika (BEDJANIČ, 1997). Seveda takšna življenjska okolja ustrezajo številnim kačjim pastirjem, zato ne preseneča, da jih je bilo doslej tukaj zabeleženih že 16 vrst (FERLETIČ, 2003). Glinokopi v Renčah si vsekakor zaslužijo posebno pozornost odonatologov tudi v prihodnje. Odgovor na vprašanje o poreklu rdečih voščencev *Ceriagrion tenellum*, ki so bili pred leti opaženi v »zelo smrdečem ribniku« v bližnji Volčji Dragi (PIRKER, 2002), se morda skriva prav za dimniki renške opekarne...

Prisojni zimnik je v Vipavski dolini gotovo pogostejši, kot bi bilo sklepati iz doslej edinega znanega podatka. Za razjasnitev njegove dejanske razširjenosti v tem delu Slovenije pa bo neizogibno treba na teren v prvih toplih dneh pomladi. Tisti najbolj nadebudni lahko naslednje leto seveda poskusijo tudi s previdnim obračanjem obpotočnega kamenja že kar sredi zime. Morda se vam posreči najdba, podobna tisti, o kateri je poročal LÖW (1866), ki je pod kamnom sedečega prisojnega zimnika davnega leta 1856 našel blizu Tolmina. In to januarja!

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 1997. Žival meseca aprila: Prisojni zimnik (*Sympecma fusca*). *Proteus* 59(8): 387-389, 399.
- BEDJANIČ, M. & A. PIRNAT, 2000. Prispevek k poznavanju favne kačjih pastirjev (Insecta, Odonata) Vipavske doline (zahodna Slovenija). *Natura sloveniae* 2(2): 29-45.
- FERLETIČ, U., 2003. Poročilo odonatološke skupine z Mladinskega biološkega raziskovalnega tabora Vilenica 2003. *Erjavecja* 16: 10-13.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 pp.
- LÖW, F., 1866. Zoologische notizen. Erste Serie. *Verh. zool.-bot. Ges. Wien* 16: 943-956.
- PIRKER, P., 2002. Mladinski raziskovalni tabor Vogrsko 2001. *Erjavecja* 13: 11-14.

(M. BEDJANIČ)

NOVE NAJDBE PRODNEGA PAŠKRATCA *ERYTHROMMA LINDENII* V POSAVJU

Prodni paškratec *Erythromma lindenii* je lokalno razširjen v južni polovici Slovenije (KOTARAC, 1997). V spodnjem Posavju ter zlasti ob rekah Krki in Kolpi živijo najmočnejše populacije vrste pri nas. Severno od Brežic doslej za prodnega paškratca ni bilo objavljenih podatkov. Njegovo pojavljanje v dolini Save zahodno od Brestanice sicer nakazuje zemljevid razširjenosti vrste v KOTARAC (1997), vendar natančna lokaliteta ni navedena.

V okviru projekta »Kartiranje habitatnih tipov in inventarizacija ogroženih in endemičnih rastlinskih in živalskih vrst na območju HE Blanca na Savi«, ki ga je izvajal Nacionalni inštitut za biologijo je bila med drugim izvedena tudi inventarizacija favne kačjih pastirjev (BEDJANIČ, 2004). Med skupno 22 zabeleženimi vrstami kačjih pastirjev sem prodnega paškratca na reki Mirni ter odseku Save med Sevnico in Brestanico zabeležil na skupno štirih lokalitetah. Močno populacijo sem odkril v stranskem rokavu Save 1,2 km severozahodno od vasi Arto (AS 154a1; 31-VII-2004), dober ducat samčkov sem opazoval na počasi tekočem odseku Mirne tik nad mlinom ob mostu za Dol. Boštanj (AS 133a3; 31-VII-2004), mnogo osebkov in parčkov pa tudi v opuščeni gramoznici 200 m južno od vasi D. Brezovo (AS 153b1; 27-VI-2004, 31-VII-2004, 08-VIII-2004), ter na bližnjem severnem obrežju Save 200 m južno od vasi D. Brezovo (AS 153b1; 31-VII-2004, 08-VIII-2004), kjer so številni samčki in samičke preletavali zaraščene plitvine zatoka in veselo odlagali jajčeca v vodno rastlinje.

SLIKA 1: Najmočnejše populacije prodnega paškratca v Sloveniji najdemo ob rekah Kolpi in Krki. Nove najdbe na Savi in Mirni so v favnističnem oziru zelo zanimive. (Foto: M. Bedjanič)

Kot bivališče ustrezajo prodnemu paškratcu zalivi ali rokavi s počasnejšim tokom in razvito submerzno vegetacijo, kjer najdejo ličinke ugodne pogoje za svoj razvoj. Tip bivališča na nekaterih zatokih in rokavih Save, kjer voda nekoliko zastaja in gladino prekrivajo dristavci je zelo podoben optimalnemu bivališču, ki ga poznamo iz Krke in Kolpe. V tem oziru številčno močne populacije prodnega paškratca na nekaterih lokalitetah raziskovanega območja niti niso takšno presenečenje.

Prodni paškratec je uvrščen v *Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam* kot ranljiva vrsta. Z izgradnjo načrtovane HE Blanca bodo neposredno uničena najboljša bivališča vrste na raziskovanem območju. Rokav Save in prodišče severozahodno od vasi Arto leži namreč točno na mestu bodoče hidrocentrale in bo poplavljen, kar velja tudi za območje opuščenih gramoznic južno od vasi Dolnje Brezovo. Negativni vpliv na populacijo vrste bo toliko večji, ker je vsled slabega ekološkega stanja reke dolvodno od Krškega močno otežkočeno redno osveževanje populacij iz Krke in ostalih močnih lokalitet v okolici Brežic. Čeprav je izgled reke Save ter razvoj in sukcesijo obrežnih vodnih struktur po izgradnji verige hidrocentral težko predvideti, obstaja velika verjetnost, da bo populacija prodnega

paškratca v tem delu Posavja kratkoročno močno prizadeta ali celo uničena. Uspeh predlaganih in načrtovanih omilitvenih ukrepov pa bo seveda pokazal čas.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2004. *Inventarizacija favne kačjih pastirjev (Odonata) na območju načrtovane HE Blanca na Savi, z oceno ogroženosti in predlogi omilitvenih ukrepov*. Elaborat za Nacionalni inštitut za biologijo, Slovenska Bistrica. 26 str.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 pp.

(M. BEDJANIČ)

CERCION LINDENII vs ERYTHROMMA LINDENII: PRODNI PAŠKRATEC JE DEJANSKO RDEČEOKEC!?

V eni od zadnjih številc revije *Odonatologica* je bila objavljena zanimiva molekularna raziskava sorodnosti taksonov v rodu rdečeoekcev *Erythromma* in paškratcev *Cercion* (WEEKERS & DUMONT, 2004). Rezultati so za marsikoga presenetljivi. Izkazalo se je, da *Cercion lindenii*, kot edini evropski predstavnik svojega rodu, dejansko sodi v rod *Erythromma* in da je vsled tega zaradi nomenklature pravil ime *Cercion* le sinonim za rod *Erythromma*. Ker novi sinonim seveda ni na voljo za poimenovanje rodovne pripadnosti ostalih azijskih predstavnikov sta avtorja zanje ustvarila novo rodovno ime *Paracercion*, in kot tipsko vrsto določila *P. hieroglyphicum*.

Za tiste, ki dalj časa spremljajo omenjeno problematiko so rezultati omenjene analize le nedvoumna potrditev že znanega razmišljanja. Na osnovi analize morfologije odraslih osebkov evropskih in nekaterih neevropskih predstavnikov rodov *Erythromma* in *Cercion* je do podobnega zaključka namreč že pred več kot 20 leti prišel nemški odonatolog Heinrich Lohmann. S podrobno analizo morfologije ličink evropskih vrst iz rodu *Erythromma* in *Cercion* sta to hipotezo dodatno dobro utemeljila in prvič objavila HEIDEMANN & SEIDENBUSCH (1993). V njunem določevalnem ključu, ki je nepogrešljiv na knjižni polici mnogih slovenskih odonatologov, sta na podlagi skupnih morfoloških značilnosti ličink poleg velikega rdečeoekca *Erythromma najas* in malega rdečeoekca *Erythromma viridulum* v sorodstvo rdečeoekcev uvrstila tudi vrsto *Erythromma lindenii*. Za podrobnejši pregled in analizo relevantnih morfoloških znakov odraslih žuželk in ličink ter rezultatov

molekularnih analiz se seveda spleta prelistati omenjene literaturne vire (WEEKERS & DUMONT, 2004; HEIDEMANN & SEIDENBUSCH, 1993).

Ob koncu se je treba ustaviti še pri vprašaju iz naslova, ki se nanaša na zagato, pred katero se znajde slovensko poimenovanje vrste *Erythromma lindenii*. Po novo dokazani pripadnosti rodu rdečeokcev, bi bilo logično tudi slovensko ime spremeniti v »prodni rdečeokec«, kar pa žal nikakor ne ustreza modrookemu pogledu našega junaka. V neodvisno potrditev avtorjevega razmišljanja je bil na slovensko odonatološko mailing listo (odonata-si@yahoogroups.com) v aprilu 2005 posredovan poziv za predlog rešitve omenjene zagate. Vsi poslani odgovori so si bili enotni: slovensko ime za vrsto *Erythromma lindenii* naj ostane nespremenjeno – torej prodni paškratec!

LITERATURA:

- HEIDEMANN, H. & R. SEIDENBUSCH, 1993. *Die Libellenlarven Deutschlands und Frankreichs. Handbuch für Exuviansammler*. Verlag Erna Bauer, Keltern. 391 str.
- JÖDICKE, R., 2005. *Erythromma lindenii*: neue Gattungszuordnung. *Libellennachrichten* 13: 8-9.
- WEEKERS, P. H. H. & H. J. DUMONT, 2004. A molecular study of the relationship between the coenagrionid genera *Erythromma* and *Cercion*, with the creation of *Paracercion* gen. nov. for the East Asiatic "Cercion" (Zygoptera: Coenagrionidae). *Odonatologica* 33 (2): 181-188.

(M. BEDJANIČ)

KAČJI PASTIRJI V LITERATURI I.

ŽIVALI V SIMBOLIH IN VRAŽAH

KAČJI PASTIR

Kačji pastir ima v marsičem podobno simboliko kakor metulj. Označuje namreč nesmrtnost in regeneracijo, prenavljanje. Pri ameriških Indijancih simbolizira zračni vrtinec, pa tudi hitrost, okretnost in aktivnost. Pri Kitajcih zaznamuje med letnimi časi poletje, a tudi nestabilnost, šibkost. Pri Japoncih, podobno, zaradi nenadnega spreminjanja smeri v letu pomeni neodgovornost oziroma nezanesljivost, vendar je med drugim tudi simbol Japonske, saj zanjo pravijo, da je otok kačjega pastirja (Akicu šima). To imenovanje bi se dalo razložiti s podobo otoka Hondo, nastalo

pa je baje potem, ko je utemeljitelj dinastije Jimu Teno z višav gledal na svojo deželo in vzkliknil: Spominja na kačjega pastirja!

Kakor koli že, kačji pastir je žuželka, ki jo občudujejo zaradi elegance in lahkotnosti, zato simbolizira tudi to.

V slovenskih odlomkih o Kresnikovem mitu nastopa kačec ali kačji pastir, kot že naše ime zanj pove, v zvezi s kačami (angleško je, denimo, *dragonfly*, kar pomeni dobesedno »zmajska muha«): »Kjer je mnogo kač, imajo vselej poglavarja med seboj, ki mu pravijo Kačec. Na glavi ima tako rožo kot petelin (kar je povezava s krono in soncem!). Zbrane kače imajo v sredi med seboj jabolko, ki ima čudodelno moč. Kdor hoče jabolko dobiti, naj potoči med kače plužno kolo. Vse zbežijo za kolesom, jabolko pa pustijo. Komur se posreči dobiti to jabolko, bo imel vsega dovolj: ako namreč dene jabolko med žito, ne bo žitnica nikoli prazna; ako ga dene v vinski sod, ne bo čepek nikoli suh«.

Kjer leta Kačec ali Kačji pastir, tam se ni vamo kopati. Kačji pastir ima pik strupen za devet kač. Splošna vraža je torej, da je kačji pastir nevaren, in čeprav ta žuželka sploh ne pika, naj bi bil, kot verjame ljudstvo, njen strup strašen. Zapišimo še, da je pravzaprav imetnica krone kačja kraljica in ne kačec. Ta je le njen čuvar.

Stara angleška vraža pravi, da se bo vsak, ki mu uspe ujeti kačjega pastirja, še isto leto lahko poročil. Ribič, ki lovi na trnek, naj bi glede na položaj letečega kačjega pastirja izvedel, kje je riba. Vendar to velja le za ribiča z dobrim značajem. Tistega, ki ga ne premore, pa kačji pastir spelje tja, kjer sploh ni rib.

Sestavek je povzet iz revije Gea 14(9), kjer je bil na strani 39 objavljen septembra 2004. Avtor predstavitve kačjega pastirja v rubriki »Živali v simbolih in vražah« je Damjan J. Ovsec.

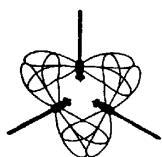
ODONATOLOŠKA MAILING LISTA

Že skoraj eno leto imamo v Sloveniji tudi za kačje pastirje ustanovljeno popularno mailing listo, ki omogoča pošiljanje elektronske pošte vsem zainteresiranim. Prijavite se z mailom na naslov: odonata-si-subscribe@yahoogroups.com, nakar vas moderator potrdi. Za pošiljanje sporočil pišete na odonata-si@yahoogroups.com. Za vsa vprašanja se obrnite na naslov: ali.salamun@ckff.si. Vabljeni k sodelovanju!

**Announcement of the
International Symposium on the
ODONATA FAUNA OF THE BALKAN
AND CURRENT PROBLEMS OF ITS
CONSERVATION**

**convened in the framework of the Bulgarian Dragonfly Year, 2005
by the International Odonatological Foundation (S.I.O.)
and the Bulgarian Biodiversity Foundation**

PLACE OF THE MEETING: Smolyan, Western Rhodopes, Bulgaria, 13-20 June, 2005. A chartered coach will transfer the participants from Sofia to Smolyan on 12th of June 2005.

CORRESPONDING PERSON: Dr Milen MARINOV, P.O.Box 134, BG-1000 SOFIA, Bulgaria; e-mail: milen.marinov@biodiversity.bg

**4TH WORLDWIDE DRAGONFLY ASSOCIATION
SYMPOSIUM OF ODONATOLOGY
PONTEVEDRA (SPAIN) - 26 TO 30 JULY 2005**

The 4th Worldwide Dragonfly Association Symposium of Odonatology will be held from 26 to 30 July 2005, at the Pontevedra campus of the University of Vigo (NW Spain). The Symposium is open to all kinds of scientific presentations

concerning dragonflies (Odonata), including Morphology, Physiology, Ecology, Systematics, Biodiversity and Conservation. The organiser needs to receive an abstract of each presentation (oral, poster or informal) no later than 30 April 2005.

E-mail naslov organizatorja: adolfo.cordero@uvigo.es; wda@uvigo.es

Dodatne informacije: <http://webs.uvigo.es/c04/webc04/WDA/index.htm>

DODATEK H GRADIVU ZA ODONATOLOŠKO BIBLIOGRAFIJO SLOVENIJE XIX.

Pod tem imenom bodo tudi v prihodnje v *Erjavecii* zbrani naslovi odonatološke literature, ki je izšla po objavi Gradiva za odonatološko bibliografijo Slovenije (KIAUTA, B., 1994. *Exuviae* 1/1: 9-15). Ob tej priložnosti vas prosim, da pošljete kopije vsakršnih objavljenih notic, sestavkov ali člankov, ki vsebujejo favnistične podatke za ozemlje Slovenije ali se kako drugače dotikajo kačjih pastirjev na naslov: **Matjaž Bedjanič, Kolodvorska 21b, 2310 Slovenska Bistrica**. Kot vedno bo poskrbljeno, da bo vaš prispevek omenjen tudi v *Odonatological Abstracts*, ki so sestavni del uglednega mednarodnega odonatološkega časopisa *Odonatologica*.

565. BEDJANIČ, M., 2004. Drobtinice in ocvirki: Nove najdbe rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum*, povodnega škratca *Coenagrion scitulum* in grmiščne zverce *Lestes barbarus* na Štajerskem. *Erjavecija* 18: 11-14.
566. BEDJANIČ, M., 2004. Nekateri mentorji so povedali nekaj več o dogajanju na taboru: Entomloška skupina. V: V. Balantič (ured.), Poletni tabor za Zoisove štipendiste, Ekološko umetniški tabor »Narava je v nas«, 21.-29. avgust 2004, Dom Miloša Zidanška na Pohorju, str. 18-20, Dotik Lendava, Lendava. 35 str + DVD.
567. BLAŠKOVIČ T., E. BULÁNKOVÁ & J. ŠÍBL, 2003. First record of *Cordulegaster heros* ssp. *Heros* Theischinger, 1979 (Cordulegasteridae, Odonata) from Slovakia. *Biologia-Bratislava* 58 (2): 293-294.
568. DEVETAK, D., 2004. Živalstvo. V: F. Lovrenčak, R. Pavlovec, B. Zych, & S. Mihelač (ured.), Narava Slovenije, str. 199-223, Mladinska knjiga & Slovenska matica, Ljubljana. 231 str.
569. GABROVŠEK, K., L. JOGAN POLAK & B. OGORELEC, 2003. *Ljubljansko barje – skrito bogastvo na našem pragu*. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Ljubljana. 4 str.

570. GEISTER, I., 2004. Sečoveljske soline. Kmečki glas, Ljubljana. 151 str.
571. HUNGER, H., 2004. *Naturschutzorientierte, GIS-gestützte Untersuchungen zur Bestandssituation der Libellenarten Coenagrion mercuriale, Leucorrhinia pectoralis und Ophiogomphus cecilia (Anhang II FFH-Richtlinie) in Baden-Württemberg*. Dissertation zur Erlangung des Doktors der Naturwissenschaften am Institut für Naturschutz und Umweltbildung (INU) der Hochschule Vechta, Vechta. 229 str., 69 fig., 42 tab.
572. KALIGARIČ, S., A. SENEGAČNIK, M. JEŽ & M. VERNIK 2004. *Dravinja – reka bleščečega vodomca*. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Ljubljana. 4 str.
573. KALKMAN, V., 2005. On the distribution of the genus *Ceriagrion* in the Balkans, including *C. georgfreyi*, a new species for the European fauna (Odonata: Coenagrionidae): *Libellula Supplement* 6: 25-32.
574. MENEGALIJA, T., A. MENCINGER, M. FAJDIGA, T. RABZELJ, Z. DERLING & J. DOBRAVEC, 2003. *Šotna barja v Triglavskem narodnem parku – Šotno barje Goreljek*. Triglavski narodni park, Bled. xvi str.
575. MENEGALIJA, T., A. MENCINGER, M. FAJDIGA, T. RABZELJ, Z. DERLING & J. DOBRAVEC, 2003. *Peat bogs in Triglav National Park – Peat bog Goreljek*. Triglav National Park, Bled. xvi str.
576. PIVKO-KNEŽEVIČ, A., 2004. Odonatološki utrinek iz »MRT Mislinja 2004«. *Erjavecija* 18: 8-9.
577. PIRNAT, A., 2004. Nova Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah in kačji pastirji. *Erjavecija* 18: 14-17.
578. POBOLJŠAJ, K., L. BOŽIČ, M. GOVEDIČ, M. KOTARAC, F. REBEUŠEK, B. ROZMAN, A. ŠALAMUN & B. TRČAK, 2003. *Valorizacija naravnih vrednot - inventarizacija flore, favne in habitatnih tipov za lokacijski načrt za TRC Konjišče*. Naročnik: Občina Gornja Radgona. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 44 str., pril.
579. ŠALAMUN, A., 2004. Raziskovalni tabor študentov biologije Dekani 2004. *Erjavecija* 18: 9-11.
580. ŠUBIC, T., 2004. Rašica – Območje NATURA 2000 v občini Trzin. *Odsev - glasilo občine Trzin* 11(11): 16-17.
581. TROCKUR, B., 2004. *Untersuchungen zur Habitatwahl von Epithea bimaculata Charpentier 1825*. Dissertation zur Erlangung des Doktors der Naturwissenschaften am Institut für Naturschutz und Umweltbildung (INU) der Hochschule Vechta, Vechta. 291 str., 66 fig., 97 tab.

(M. BEDJANIČ)